

1e JAARGANG No. 2

Golf

15 APRIL 1937

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET NEDERLANDSCH GOLFCOMITÉ

Onder Redactie van Jhr. Mr. A. CALKOEN VAN LIMMEN en J. A. BRONGERS

Verschijnt den 15den van elke maand. Abonnement f 10.— per jaar. Advertentie-tarieven op aanvraag. Adres der Redactie: Jhr. Mr. A. Calkoen van Limmen, Ambachtstr. 2, Utrecht, tel. 15373; J. A. Brongers, de Bruynestr. 17, Den Haag, tel. 721169. Abonnementen en advertenties: Rotterdam, Mauritsweg 9, telefoon 12364

De Zomer komt! Wij spelen weer golf

Over Delftsche Tegels en Golf door J. A. BRONGERS

U kent toch ook de strijdvraag: Holland of Schotland? Het gaat om den oorsprong van golf. De Schotten beweren dat het spel van Schotland uit de wereld heeft veroverd, door anderen daarentegen wordt Holland als het land beschouwd, van waar de kern van het nobele golfspel stamt. Verschillende feiten wijzen in die richting en wij hopen hieraan in een volgend nummer nog eens nader aandacht te schenken. Ditmaal willen we ons beperken tot de afbeeldingen die op verschillende van de bekende Delftsche blauwe tegels voorkomen en voorstellingen geven van het oude kolfspel dat — naar wij meenen — als de oervorm van het moderne golf moet worden beschouwd. Ook het kolven heeft in der eeuwen loop vele veranderingen ondergaan en zooals het heden ten dage nog op enkele plaatsen in ons land wordt gespeeld, lijkt het nog slechts weinig op golf. Maar in voorbije tijden toen er gekolfd werd in de buitenlucht en op het ijs had het spel wel degelijk veel met golf gemeen. Men zie b.v. de „swing” van den ouden Hollander op het ijs zooals Avercamp hem op de Haarlemmer Meer zag, men zie enkele figuren op de hier gereproduceerde tegeltjes: een kolver „in den opzwaai”, een kolver „z’n bal adresseerend”.

Er moet dus eeuwen geleden hier te lande wel een spel gespeeld zijn dat op golf geleek en oude schrifturen wijzen uit, dat hier eerder van het kolfspel sprake was dan in Schotland van golf. Men zou dus kunnen zeggen dat golf uit Holland stamt, doch dat men in Schotland het eerst het spel in zijn huidige vorm speelde. Men ziet het: golf is een spel dat reeds eeuwen geleden ons volk bleek „te liggen”. Zoo is het nog heden ten dage: het spel is volkomen afgestemd op den Hollandschen aard. Hopen wij daarom dat golf spoedig weer een waarlijk nationaal spel zal zijn.

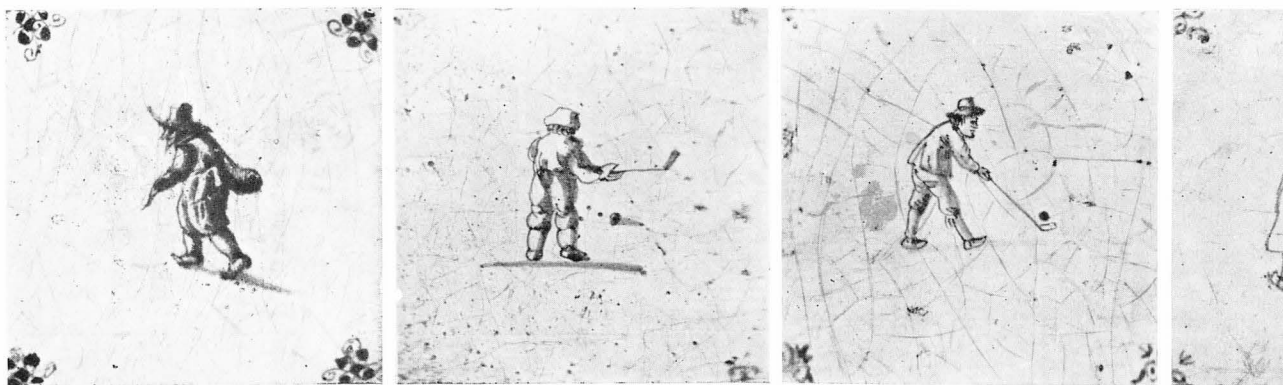
Die Delftsche tegels hebben reeds vroeg belangstelling ondervonden. Voor dat iemand in eigen land er aan dacht om met deze tegels de verwantschap tusschen golf en kolf aan te wijzen, hadden Engelsche sport-historici de tegels reeds ontdekt en

op ons land als bakermat van golf gezinspeeld. Omstreeks 1890 kwam het eerste groote Engelsche werk over golf uit in de Badminton Library. Hierin werden enkele tegels gereproduceerd en de schrijver van het hoofdstuk over de historie van golf, Andrew Lang (die later grooter vermaardheid verkreeg als schrijver van beroemde cricket-poëzie) wijdde veel aandacht aan het kolfspel, doch kwam op verkeerde gronden tot de conclusie dat „golf evenveel van kolf had als cricket van poker”. Dit standpunt hebben latere golfhistorie-schrijvers terecht verlaten.

Aan thans wijlen mr. Harry B. Wood uit Manchester komt de eer toe ons land in dit verband de plaats te hebben gegeven welke het toekomt. Hij heeft jaren lang historische bijzonderheden het spel betreffend verzameld en onder meer ook te Amsterdam in het Rijksmuseum, het Prentenkabinet, de Universiteitsbibliotheek en bij antiquairs naar oude herinneringen aan het kolfspel gespeurd. Zoo kocht hij zelfs eenige werken van Jan Steen en David Teniers, waarop figuren voorkomen met het k(g)olfspel bezig. Daarnaast verzamelde hij ook — en dat was niet zoo kostbaar! — Delftsche tegels met kolf-voorstellingen. Hij schonk later zijn verzameling aan de Manchester Golfclub en men vindt daar in het museum van mr. Wood een dertigtal dergelijke tegels.

Wij konden van deze verzameling kennis nemen en deze kennismaking was aanleiding tot een poging om ook hier te lande een dergelijke collectie aan te leggen. Niet alleen waren de tegels van mr. Wood lang niet alle kolftegeltjes, b.v. troffen we er enkele hengelaars in aan, doch bovendien moesten wij, in het land van herkomst woneend, toch zeker in de gelegenheid zijn een representatieve serie bijeen te brengen.

Maar dat heeft moeite gekost. Slechts het feit dat de verzamelmacht ons volkomen te pakken had, vermocht ons te doen slagen. Wij zoeken thans ruim twee jaar. Het eerste jaar konden wij op drie kolftegeltjes de hand leggen: te Haarlem, Groningen en in Den Haag. Wat toch blijkt het geval?

Amerikanen en Engelschen hebben bij hun bezoeken aan ons land vrijwel al deze tegeltjes als herinnerend aan hun zoo geliefd golf, uit de markt genomen. Vorig jaar ging het ineens beter, waarvoor wij den lezerskring van de N.R.C. zeer dankbaar moeten zijn. Niet alleen kregen wij adressen van antiquairs die tegeltjes bezaten, doch een tiental lezers zond bovendien spontaan een kolftegeltje uit eigen verzameling, iemand beschadigde er zelfs zijn schouw voor.... Zoo hebben wij thans reeds meer dan dertig dezer zeldzame kolftegels en wij kunnen zeggen - wij doen dat met trots - dat hiermede Nederland een bescheiden verzameling g(k)olf-curiosa heeft gekregen, welke onze Engelsche burens reeds lang bezaten. Wat opvalt in de verzameling is dat de oude Hollander in zijn spel en vermaak op talloze manieren is vereeuwigd, doch dat hij als kolver steeds op vrijwel dezelfde wijze werd afgebeeld. Zelfs in de verschillende perioden waarin men de tegels onderkent, blijven de houdingen vrijwel dezelfde. Die met de groote figuren en een volle hoekteekening zijn de meest nauwkeurige en kunstzinnige qua uitvoering. Deze tegels dateren van 1650—1750. De tegels met kleinere figuren — al dan niet met een bescheiden hoekvulling — varieeren qua ouderdom van de tweede helft der 18e tot het begin van de 19e eeuw. Laatsgenoemde tegels, vervaardigd in een periode waarin de plateelbakker niet meer zijn eigen-ik in de tegels kon leggen en de kunst van het beschilderen der tegels reeds zeer vervlakt was, missen de artisticeit en de gloed van de oudste voortbrengselen der Delftsche en Rotterdamsche plateelbakkerijen.

Zoojuist hebben wij een gelukkigen dag beleefd. Het spel hier op aarde is door de oude kunstenaars in de persoon van engelen op vele tegels afgebeeld. Wij reproduceeren een hoepelend, een beugelend engeltje en.... de oorzaak van onze gelukkige dag: een kolfspelend engeltje. De Manchester G.C. bezit een beschadigd exemplaar. Het onze is echter volkomen gaaf. Te Manchester heeft men (wij bezitten daarvan ook een exemplaar) een tegeltje, welke wij hier reproduceeren en welke een treffende gelijkenis vertoont met den hedendaagschen caddie. Mr. Wood meende dan ook in de afbeelding een dier zoo nuttige jongelieden te zien. Dat is echter niet het geval, want men gebruikte bij het kolven slechts één stok, had dus geen drager noodig. Wij meenen in de afbeelding dan ook eerder een marskramer met zijn mars of een zaaiër te moeten zien.

Tot zoover enkele mededeelingen over de interessante Delftsche kolftegels.

Rechts van boven naar beneden: een kolfspelend, hoepelend en beugelend engeltje. Onder: kolfspelers in verschillende houdingen. Als eerste de „caddie“...

